

också byggda på ett något annat sätt.¹ Närmast kommer kanske den bekanta Tjängvide-stenen. Denna har en inskrift med samma slags runor som Kärnbo-stenen, en av de ytterst få gotländska med Rök-runor, och den erinrar i den språkliga formen slående om Kärnbo-stenen.

Måhända är det gravkistor av detta slag, som åsyftas med det i ett par runinskrifter belagda, men till sin innebörd dunkla ordet *likhus*; se ovan Sö 174 Aspö kyrka.

Tillsvidare är emellertid Kärnbo-stenen enastående i sitt slag på det svenska fastlandet. Det är inte omöjligt, att den med tiden kan få en bättre och fylligare belysning, genom sammanställning med andra fynd. När Eskilstuna-kistan kom i dagen, stod den tämligen isolerad och ensam i sitt slag. Sedan dess ha ett stort antal fynd gjorts på olika platser. Man kan åtminstone våga tro, att något liknande kan komma ske med dess föregångare, 900-talskistan, till belysning av det märkliga, men så bristfälligt kända skede i vår förhistoria, som man skulle kunna beteckna som Birka-tid eller, efter dess märkligaste minnesmärke, som Rökstenstid.

177. Kärnbo ödekyrka, Selebo hd.

Pl. 85.

Litteratur: D 8vo 19 (1, s. 21 f. och 2, s. 41); O. Hermelin, Selebo härads fornlemningar, s. 71, 135.

Avbildningar: Dybeck a. a., Hermelin a. a., Brate (ATA).

Runstenen, varav övre delen är avslagen, sitter inmurad i södra kyrkoväggen, inom vapenhuset straxt Ö om ingången från vapenhuset till kyrkan. Foten av stenen är dold under vapenhusets östra vägg.

Gråblå granit. Längd (den synliga delen) 1,58 m., bredd 0,65—0,70 m.

Ristningen är överallt fullt tydlig.

Inskrift:

ragna : let × raisa × stain × pina . . . × sun × kupbirnar × trenk × ufilan
 5 10 15 20 25 30 35 40 45

Ragna let raisa stein penna . . . sun Guðbiarnar, dræng . . .

»Ragna lät resa denna sten . . . Gudbjörns son, en . . . yngling.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början, ej heller vid dess slut. Tydligt stungna äro 3 g och 7 e; 37 e har ett kort streck tvärs över hst. Ostungna äro 26 k, 27 u, 30 och 42 i, sannolikt även 20 i. Bst i 22 a är osäker; möjligen finnas spår av den, tämligen lågt ned på hst. Runan 43 har en tydlig bst för l; nedanför denna är ett litet stycke av stenyttan bortslaget. Vänstra kanten av detta stycke liknar mellersta och nedre stapeln till ett r, men är ojämn. Det är tänkbart, att avflagringen har följt en huggen linje, bst till ett r, ehuru denna nu ej kan på någon punkt säkert konstateras. Runan 43 har sålunda sannolikt varit l; men även r, såsom alla föregående undersökare läst, är ej helt uteslutet. Övriga runor i ordet äro, om än kanske mattare än inskriften i övrigt, fullt tydliga. 42 i har ingen bst; däremot är bst i 44 a tydligt huggen.

Dybeck: **rakna, lit, pina, ufira**.² Hermelin: **rakna, lit, pena, uf(i)ra**. Brate: **ragna, let, pena, ufiran**.

40—45 **ufilan** är ett adjektiv i ack. sg. mask., attribut till *dræng*. Man måste förutsätta, att det har en berömmande innebörd; **trenk ufilan** är det eftermäle, som modern ger sin son. Det är

¹ Jfr F. Nordin, *Till frågan om de gottländska bildstenarnas utvecklingsformer* (i: *Studier tillägnade Oscar Montelius*, 1903, s. 142 f.).

² Senare, i ett tillägg (D 8vo 2, s. 41), anser Dybeck det möjligt att läsa **ufikan**, vilket han vill tolka som en form av *ofveigr*.

emellertid svårt att finna det ord, som döljer sig under inskriftens **ufilan**. Fvn. *úfælinn* 'orädd' (jfr no. och sv. dial. *fälen* 'rädd, modfälld'), som ur betydelsens synpunkt skulle passa väl, är icke tänkbart, då runan 44 är ett säkert **a**. Slutleden kan icke vara ett runsv. *fæll*, motsvarighet till da. *fæl*, no. dial. *fæl* 'hemsk, avskyvärd'. — Icke heller om man antager, att **ufiran** är den rätta läsningen, framkommer en enkel och sannolik tolkning. Det kan knappast ifrågasättas, att den döde i minnesinskriften har betecknats som *dræng oføran* 'en oför yngling' (av fsv. *ofør* 'ur stånd att fara, ofärdig, vanför, orkeslös', isl. *úfórr*). Det finnes, så vitt jag känner, icke något motstycke till att ett lyte skulle ha omtalats i en runinskrift.

Namnet *Ragna* förekommer även Sö 14. Det är kortnamn till de ganska vanliga kvinnonamnen på *Ragn*:- *Ragnhildr*, *-fríðr*, *-ælf* m. fl. *Guðbiörn* är särdeles vanligt i sörmländska inskrifter, speciellt i Södertörn: Sö 164, 235, 241, 244, 258(?), 306(?), 332, 344. För övrigt finnas endast några få, delvis mycket osäkra, belägg från Uppland och Gästrikland.

Sannolikt är *Ragna* moder till ynglingen, över vilken stenen är rest. Då hon ensam har låtit resa den efter »Gudbjörns son», innebär detta, att Gudbjörn redan är död och *Ragna* änka.

Kärnbo ödekyrka, Selebo hd.

I närheten av Kärnbo kyrkoruin finnas i ett par berghällar tvenne runristningar från sen tid. Den ena består av de tre namnen **karl · olaf · kustaf**. Om den andra, som har oklar mening, meddelar Hermelin (*Selebo härads fornlemningar*, s. 72), att »en ännu i Mariefred boende gammal man lärer tillika med sina bröder hafva i deras ungdom utfört detta arbete för att såmedelst i en framtid bereda fornforskare hufvudbry».

Mariefreds kyrka.

Enligt uppgift i *Prästerskapets Berättelse om Mariefreds kyrkas märkvärdigheter* (1700-talet) skall en runsten vara inmurad i kyrkans norra utbyggnad (sakristian); den är i så fall för närvarande dold under murbruk. Dybeck (*Svenska Runurkunder* 1, s. 22) förmodar, att den kommit från Kärnbo kyrka, varifrån bevisligen en myckenhet golv- och trappstenar togos vid stadskyrkans anläggning 1624.

178. Gripsholm, Kärnbo sn, Selebo hd.

Pl. 86.

Litteratur: L 928. J. Peringskiöld, *Monumenta Sudermanniae*; C. F. Ljungman, *En kort Beskrifning om Gripsholms slott* (1755), s. 22 (2 uppl., 1790, s. 33); R. Dybeck, *Runa* 2 (1874), s. 9 f.; O. Hermelin, *Selebo härads fornlemningar*, s. 71, 129; E. Brate o. S. Bugge, *Runverser* (ATS 10:1), s. 196 f.

Äldre avbildningar: Avritning av okänd, bifogad Törnflychts skrivelse 1730; Ljungman a. a., träsnitt (som synes ligga till grund för teckning i Liljegren, *Fullständig Bautil*); Hermelin a. a.

År 1730, den 4 februari, anmälde landshövdingen i Nyköping M. Törnflycht till Kansli-kollegium fyndet av en förut okänd runsten vid Gripsholm: »Wijd thet tillfället, at man låtit undangrafwa någon jord till Crono Wahu-bodens wid Gripsholm upskufwande utur wattnet och flyttiande bättre in på fasta landet, är en behållen Runesteen liggande en half aln under jorden uppå en liten af gråsteen formerad graf, på then fram för Slåttet belägne så kallade Slåttz Stallbacken blefwen nyligen upfunnen, hwilken Sten ingen wet något at berätta om, warandes han af en sådan form och påskreft, som bigående afritning utwjsar; Nu alldenstund detta är ett